

***International Scientific and Practical
Conference
"WORLD SCIENCE"***

№ 10(26), Vol.3, October 2017

**Proceedings of the
IV International Scientific and Practical Conference
"Topical Problems of Modern Science
and Possible Solutions"
(September 30, 2017, Dubai, UAE)**

Copies may be made only from legally acquired originals.

A single copy of one article per issue may be downloaded for personal use (non-commercial research or private study). Downloading or printing multiple copies is not permitted. Electronic Storage or Usage Permission of the Publisher is required to store or use electronically any material contained in this work, including any chapter or part of a chapter. Permission of the Publisher is required for all other derivative works, including compilations and translations. Except as outlined above, no part of this work may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means without prior written permission of the Publisher.

Founder –
ROSTranse Trade F Z C
company,
Scientific and Educational
Consulting Group
"WORLD Science", Ajman,
United Arab Emirates

<http://ws-conference.com/>

Publisher Office's address:
United Arab Emirates, Ajman

Amberjem Tower (E1)
SM-Office-E1-1706A

E-mail: worldscience.uae@gmail.com

Tel. +971 56 498 67 38

The authors are fully responsible for the facts mentioned in the articles. The opinions of the authors may not always coincide with the editorial boards point of view and impose no obligations on it.

CHIEF EDITOR

Ramachandran Nithya Professor in Finance and Marketing, Oman

EDITORIAL BOARD:

Nobanee Haitham Associate Professor of Finance, United Arab Emirates

Almazari Ahmad Professor in Financial Management, Saudi Arabia

Lina Anastassova Full Professor in Marketing, Bulgaria

Mikiashvili Nino Professor in Econometrics and Macroeconomics, Georgia

Alkhawaldeh Abdullah Professor in Financial Philosophy, Hashemite University, Jordan

Mendebaev Toktamys Doctor of Technical Sciences, Professor, Kazakhstan

Yakovenko Nataliya Professor, Doctor of Geography, Shuya

Mazbayev Ordenbek Doctor of Geographical Sciences, Professor of Tourism, Kazakhstan

Sentyabrev Nikolay Professor, Doctor of Sciences, Russia

Ustenova Gulbaram Director of Education Department of the Pharmacy, Doctor of Pharmaceutical Science, Kazakhstan

Harlamova Julia Professor, Russia

Kalinina Irina Professor of Chair of Medicobiological Bases of Physical Culture and Sport, Dr. Sci.Biol., Russia

Imangazinov Sagit Director, Ph.D, Kazakhstan

Dukhanina Irina Professor of Finance and Investment Chair, Doctor of Sciences, Russian Federation

Orehowskyi Wadym Head of the Department of Social and Human Sciences, Economics and Law, Doctor of Historical Sciences, Ukraine

Peshcherov Georgy Professor, Russia

Mustafin Muafik Professor, Doctor of Veterinary Science

Ovsyanik Olga Professor, Doctor of Psychological Science, Russian Federation

Temirbekova Sulukhan Dr. Sc. of Biology, Professor, Russian Federation

Kuzmenkov Sergey Professor at the Department of Physics and Didactics of Physics, Candidate of Physico-mathematical Sciences, Doctor of Pedagogic Sciences

Safarov Mahmatali Doctor Technical Science, Professor Academician Academia Science Republic of Tajikistan

Omarova Vera Professor, Ph.D., Kazakhstan

Koziar Mykola Head of the Department, Doctor of Pedagogical Sciences, Ukraine

Tatarintseva Nina Professor, Russia

Sidorovich Marina Candidate of Biological Sciences, Doctor of Pedagogical Sciences, Full Professor

Polyakova Victoria Candidate of Pedagogical Sciences, Russia

Issakova Sabira Professor, Doctor of Philology,

Kolesnikova Galina Professor, Russia

Utebaliyeva Gulnara Doctor of Philological Science, Kazakhstan

Uzilevsky Gennady Dr. of Science, Ph.D., Russian Federation

Crohmal Natalia Professor, Ph.D. in Philosophy, National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine

Chorny Oleksii D.Sc. (Eng.), Professor, Kremenchuk

Pilipenko Oleg Head of Machine Design Fundamentals Department, Doctor of Technical Sciences, Ukraine

Nyyazbekova Kulanda Candidate of pedagogical sciences, Kazakhstan

Cheshmedzhieva Margarita Public Law and Public Management Department, Bulgaria

Svetlana Peneva MD, dental prosthetics, Medical University - Varna, Bulgaria

Rossikhin Vasily Full dr., Doctor of Legal Sciences, National Law University named after Yaroslav the Wise, Ukraine

CONTENTS

PEDAGOGY

Maia Kalandarishvili, Iana Torchinava THE ROLE OF INCLUSIVE EDUCATION IN DEVELOPING THE PSYCHOLOGICAL SKILLS OF DISABLED SCHOOL CHILDREN.....	4
Rybalko L. M., Rozhenko I. V. HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS STUDENTS TEACHING ORGANIZATION PROCESS PECULIARITIES BASED ON COMPETENCY APPROACH...	7
Галиев Т. Т., Сағалиева Ж. К., Тастанбекова Н. Д. СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД В ДУАЛЬНОМ ОБУЧЕНИИ.....	11
Irina Ogorodnichuk COMPETENCE AS A SOCIO-PSYCHOLOGICAL PHENOMENON.....	16
Саблук А. Г. СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ.....	20
Алиева Э. Ч. ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ БОЛОНСКОЙ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ.....	25
Гінтерс З. В. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ І МОЛОДІ НА ЗЕМЛЯХ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ.....	31
Гладун О. В. СТВОРЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ СИТУАЦІЙ, ЩО ВІДОБРАЖАЮТЬ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ З НИЗЬКОСТАТУСНИМИ ЧЛЕНАМИ УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ З НИЗЬКИМ СТАТУСОМ ТА АУТСАЙДЕРІВ В УЧНІВСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ.....	36
Григорьева В. Б. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ АРХИТЕКТОРОВ В ЖАНРЕ ГОРОДСКОГО ПЕЙЗАЖА.....	42
Зозуля І. Є., Бухрякова М. М. АВА-ТЕРАПІЯ ЯК ОДИН З КОРЕКЦІЙНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ РОБОТИ З ДІТЬМИ З АУТИЗМОМ	45
Кокнова Т. А. АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ РОЗВІДОК, ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	51
Пивоваров О. Г., Осипенко О. Ю. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА» ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ.....	57
Самойленко О. М., Бацуровська І. В., Ручинська Н. С., Самойленко О. О. ТЕХНОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ.....	60
Картель Т. М., Сивокінь Г. В. ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ МАЙБУТНІМИ ІНЖЕНЕРАМИ.....	65
Філоненко О. С., Демченко Н. М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТУДЕНТІВ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ ЯК ЗАСІБ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИКИ В ДИТЯЧИХ ЗАКЛАДАХ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ.....	69

АВА-ТЕРАПІЯ ЯК ОДИН З КОРЕКЦІЙНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ РОБОТИ З ДІТЬМИ З АУТИЗМОМ

к. пед. наук Зозуля І. Є.,
¹Бухрякова М. М.

Україна, Вінниця, Вінницький національний технічний університет,
¹Поведінковий аналітик, сертифікований АВА-спеціаліст

Abstract. The article describes Applied Behavior Analysis (ABA) as the main scientific study of children's behavior who has problems with mental disorders. The application of the principles of learning and motivation from Behavior Analysis, and the procedures and technology derived from those principles, to the solution of problems of social significance is analyzed in the research. It is determined that Applied behavior analysis is the process of systematically applying interventions based upon the principles of learning theory to improve socially significant behaviors to a meaningful degree, and to demonstrate that the interventions employed are responsible for the improvement in behavior. ABA uses methods of analysis that yield convincing, reproducible, and conceptually sensible demonstrations of how to accomplish specific behavior changes. Moreover, these behaviors are evaluated within relevant settings such as schools, homes and the community.

Keywords: ABA therapy, ABA programs, ABA therapist, behavior analysis, social adaptation, mental disorders.

Останнім часом постійно зростає кількість дітей, які мають затримку психічного та мовного розвитку, як в усьому світі, так і в Україні. Діти із певними відхиленнями зазнають великих труднощів у засвоєнні загальноосвітньої програми. Проблема адаптації до оточуючого середовища, корекції поведінки та оволодіння навчальною діяльністю дошкільного типу та відповідно шкільною програмою дітей із ЗПР та іншими нозологіями, а саме: синдромом Дауна, аутистичним спектром, гіперактивністю тощо, – безумовно важлива та нагальна. Цінність поведінкової терапії (АВА-терапія) підтверджена численними дослідженнями, які проводилися протягом 30 років. Найбільш розвинена вона в Америці та Ізраїлі. Фахівці й батьки, які використовували на заняттях з дітьми таку методику, як АВА-терапія, залишають такі відгуки: поліпшуються навички комунікації, нормалізується адаптаційна поведінка, покращується здатність до навчання. Крім цього, завдяки даній програмі значно зменшуються прояви поведінкових відхилень. У цьому й полягає актуальність нашого дослідження. Також доведено, що чим раніше розпочаті заняття з АВА-терапії (переважно в дошкільному віці), тим помітнішими будуть результати. Вчені розробили різні методи корекції відхилень, які застосовують у АВА-терапії. Засновані усі ці способи на принципах прикладного поведінкового аналізу. Звідси впливає мета розвідки – дослідити АВА-терапію як важливий корекційний метод для роботи з дітьми з аутизмом.

Огляд досліджень. Визначення АВА, як самостійної наукової дисципліни, відноситься до 1968 року, але застосування законів поведінки в корекційній роботі почалося раніше, на початку 60-х років. Широке розповсюдження АВА метод отримав на початку 90-х років, після виходу в світ книги Кетрін Моріс «Почути голос твій». В ній авторка описала історію терапії двох своїх дітей з аутизмом. Історія Кетрін Моріс подарувала надію багатьом батькам, які вважали, що можливості дітей з аутизмом назавжди залишаться серйозно обмеженими через цей розлад [1, 48].

Дослідження лікаря Івара Ловааса із застосуванням АВА методу в ранньому віці показали, що до 40% дітей з аутизмом долають затримки розвитку й включаються в колектив однолітків у шкільному віці внаслідок застосування поведінкового втручання. Тридцятирічні наукові експерименти Ловааса та його колег із Каліфорнійського університету в Лос-Анжелесі переконливо довели, що інтенсивна, своєчасно розпочата поведінкова терапія може суттєво покращити функціональні навички дітей з аутизмом. Два останніх дослідження, опубліковані в 1987 і 1993 роках, показали, що 9 із 19 дітей, які отримували інтенсивну поведінкову терапію, змогли успішно засвоїти стандартну програму навчання й не відрізнялися від своїх однолітків за результатами тесту IQ, практичним навичкам та емоціональним проявам [1, 49-50].

В 2014 році в американському журналі "Аутизм і порушення розвитку" вийшов огляд за авторством європейських дослідників із Великобританії, Німеччини, Голландії, Швеції, Ісландії

та Італії під назвою “Аутизм і АВА: океан, який розділяє Європу й Америку”. У цій роботі експерти обговорювали дивну й неприпадну долю прикладного поведінкового аналізу як методу втручання при аутизмі в Європі. Праця була присвяченим перевагам та недолікам АВА-терапії як методу корекції поведінки [1, 34].

В 2013 році була проведена перша науково-практична Міжнародна конференція “Аутизм. Виклики й рішення”, яка тепер відбувається щорічно, і в змісті якої значне місце приділялося прикладному поведінковому аналізу. Партнером конференції одразу ж виступила відома американська організація Autism Partnership. З цього моменту й розпочалося партнерство Autism Partnership з різними ініціативними групами Росії та України, і навчання професіоналів з АВА-терапії стало досить популярним в цих країнах.

На сьогодні існує достатня кількість зарубіжних авторів (психологів, педагогів, практикуючих корекційних спеціалістів), які досліджують питання аутизму та АВА-терапії як однієї з найважливіших методик для вивчення та коригування проблемної поведінки. Найбільш популярними серед таких робіт є: Лиф Р, Маккен Д. “Іде робота. Стратегії роботи з поведінкою. Учбовий план поведінкового втручання при аутизмі”, Лыч Д “Прикладной анализ поведения”, Мері Лінч Барбера “Детский аутизм и вербально-поведенческий подход”, Роберт Шрамм “Дитячий аутизм і АВА”, Мелешкевич Ольга “Особые дети. Прикладной анализ поведения” тощо. Усі ці автори доводять дієвість методики АВА-терапії під час корекційної роботи з дітьми з аутизмом.

Виклад основного матеріалу. Існує безліч методик, які використовують при роботі з «особливими дітьми». На сьогоднішній день АВА-терапія є однією з найбільш ефективних науково обґрунтованих методик корекції поведінки дітей з РАС. В основі АВА лежить теорія біхевіоризму, яка базується на принципі контролю значущих для пацієнта стимулів в оточуючому середовищі. *АВА-терапія* (Applied Behavior Analysis – прикладний аналіз поведінки) – це наукова дисципліна, ціллю АВА є вивчення поведінки як об’єкту дослідження. В АВА вивчаються принципи та закони поведінки, тобто процеси, що лежать в основі впливу на поведінку, а також відбувається практичне застосування цих принципів. Цей метод ефективно застосовується в реабілітації дітей з розладами аутичного спектру (РАС), а також з розладами мови й поведінки, з метою формування необхідних соціально-побутових навичок і соціально значущої поведінки [2, 24].

Існує кілька *міфів*, пов’язаних з тим, що ж таке поведінковий аналіз [7]:

Міф 1. АВА застосовується тільки для роботи з дітьми з тяжкими порушеннями.

Це не так. У прикладного поведінкового аналізу безліч сфер застосування.

Наприклад:

- розробка навчальних технологій;
- організаційний менеджмент;
- корекція поведінкових і психічних розладів;
- пропаганда здорового способу життя;
- запобігання глобального потепління тощо.

Міф 2. Робота за цукерку.

Насправді це твердження теж не відповідає дійсності. У нашому повсякденному житті (вдома, на роботі, у школі) ми застосовуємо як заохочення, так і покарання. Наприклад, для заохочення своєї дитини, щоб вона отримала хорошу оцінку або прибрала у кімнаті, ми посміхаємося, хвалимо її – це є для неї заохоченням, якоюсь нагородою. Якщо дитина в чомусь провинилася, (наприклад, розбила улюблену вазу) – ми її сваримо, тобто караємо. АВА принципи будуються на тому ж самому – тільки основний акцент робиться на позитивне підсилення поведінки, заохочення хорошої поведінки й ігнорування поганої. Покарання в АВА використовуються лише в складних випадках і одночасно з ними завжди застосовуються процедури формування альтернативного виду поведінки.

Міф 3. Сидіння за столом.

Безумовно, деякі навички відпрацьовуються в цьому середовищі, але це не основна характеристика. Наприклад, випадкове навчання або навчання в природному середовищі передбачає роботу з людиною в ході її повсякденного життя. У таких випадках поведінкові аналітики надають поради, заохочення, забезпечують розклад діяльності, моделювання в той момент, коли виникає потреба у використанні цільової навички. У кожного з підходів є своє місце й призначення.

Міф 4. Роботизація.

Ригідність поведінки є однією з характерних ознак аутизму й багатьох інших психічних розладів. Завдання АВА-терапії полягає в подоланні такої ригідності за допомогою навчання безлічі зразків поведінки й формування навичок узагальнення для реальних життєвих ситуацій, релевантних у випадку кожного конкретного індивідуума.

Отже, ми дійшли висновку, що усі ці міфи про використання певних форм роботи за методикою АВА, є далекими від дійсності. Насправді ж дана методика є надзвичайно дієвою під час занять з дітьми з аутизмом.

Навчання полягає не просто в повторенні потрібної поведінки, професійний терапевт допомагає переносити дитині правильну модель з однієї ситуації в іншу. Найважливішою складовою у досягненні успіху є безпосередня участь батьків у програмі АВА. Позитивні результати з'являються досить швидко. Згідно з дослідженнями засновника даної методики Івара Ловааса, близько половини дітей, які отримали корекцію за програмою АВА, можуть проходити навчання в звичайній школі. Психічний стан і поведінка покращилися у понад 90 % дітей із загального числа тих, хто отримав корекцію за даною методикою. АВА-терапія дає можливість послідовно розвивати дитину, соціалізувати й вводити її в суспільство. У дітей з аутизмом практично повністю зникають стереотипи. Методика АВА дозволяє деяким дітям, які пізно почали займатися (5-6 років), освоїти мову. Програма охоплює всі сфери пізнання: від розвитку понятійного апарату до становлення й вдосконалення побутових навичок самообслуговування [3, 27].

Сфери, в яких застосовується АВА:

- лікування та реабілітація дітей з аутизмом та іншими розладами розвитку;
- розробка навчальних технологій (наприклад, у сфері освітніх послуг для «звичайних» (нормотипічних) дітей; розвиваючі ігри на айпаді: коли дитина складає пазл на планшеті, вона моментально отримує заохочення – салют і слово Молодець на екрані);
- організаційний менеджмент (за допомогою АВА можна управляти поведінкою співробітників, начальника, партнерів тощо. Якщо вони працюють правильно, знаходимо ту мотивацію, яка цінна, наприклад похвала й тим самим заохочуємо працівників, і тоді ймовірність, що правильна поведінка зростає, значно підвищується);
- корекція поведінкових і психічних розладів;
- пропаганда здорового способу життя.
- запобігання глобального потепління (спонукають людей не смітити, дотримуватися еко-харчування, сортувати сміття, економити воду й газ тощо).

Фахівець, що працює в рамках прикладного аналізу поведінки, може називати себе поведінковий спеціаліст, поведінковий аналітик або АВА-терапевт. Кожен фахівець з прикладного аналізу поведінки працює під керівництвом куратора поведінкових програм та супервізора рівня ВСВА, спеціалістів, що пройшли сертифікацію в міжнародній Сертифікаційній комісії поведінкового аналізу (Behavior Analysis Certification Board, BACB).

Освітній мінімум для ВСВА включає:

- магістерський ступінь з педагогічного напрямку за фахом;
- свідоцтво про закінчення сертифікаційної програми навчання;
- практику поведінкового аналітика – певну кількість годин під супервізією,
- успішний результат сертифікаційного іспиту;
- систематичне підтвердження свого статусу перед комісією.

Станом на 2017 рік у Росії працює сім сертифікованих фахівців рівня ВСВА, а в Україні – немає жодного [5].

Отже, ми можемо зробити висновки, що методика АВА – це цікава та унікальна поведінкова технологія, яка дає можливість вивчати вплив факторів навколишнього середовища на поведінку дитини з аутизмом і змінювати її, тобто маніпулювати цими факторами. Ідея програми АВА полягає в тому, що будь-яка поведінка тягне за собою наслідки. Коли дитині подобається певний вид діяльності, вона буде повторювати ці дії, якщо ж не подобається – не буде. Що дає модифікація поведінки? АВА-терапія для «аутистів» – це основа більшості програм, які направлені на лікування даного відхилення у дітей.

Що ж робить поведінковий аналітик? [6]

- грамотне спостереження за поведінкою;
- оперативне визначення характеру поведінки (яке чітко й об'єктивно описує поведінку. Наприклад, *ІСТЕРИКА* – дитина, видає крик що супроводжується ударами руками по голові, скреготом зубів і падінням на підлогу);

- він вимірює поведінку, наприклад, частоту або тривалість, щоб об'єктивно стежити за прогресом під час корекції;
- визначення функції поведінки та функціональний аналіз, який надалі допомагає вибрати правильну стратегію в послабленні негативної поведінки й формування альтернативної соціально-прийнятної поведінки;
- тестування для оцінки початкових навичок дитини (щоб дізнатися загальну картину: які навички сформовані й над якими потрібно працювати);
- вивчення всієї інформації про дитину та взяття до уваги її специфічних характеристик (чи є ще розлади, такі як: епілепсія, порушення моторних рухів, алергія, потрібно знати дані про сім'ю, є брат чи сестра, дитина весь день знаходиться в навчальному закладі або вдома з мамою тощо) – від цього буде залежати розробка програми корекції та підбір методів.

На підставі зібраних даних поведінковий аналітик:

- обирає функціональні цілі для навчання (наприклад, якщо батьки приводять дитину близько 7 років і кажуть, що їй через 2 місяці іти до школи і їй потрібно навчити писати й рахувати. Але при цьому дитина самостійно не ходить в туалет, не може сидіти за партою, не говорить і не може попросити щось іншим альтернативним способом, то АВА-терапевт спочатку навчить її більш функціональним навичкам і лише потім читанню й письму);
- розробляє програму для навчання функціональним навичкам (програма – це чіткий перелік цілей; алгоритм навчання як цієї мети досягти; наочні матеріали, які необхідні для занять; виставляється критерій успішності: для того, щоб зробити висновок, що поставлена мета досягнута);
- розробляє план корекції небажаної поведінки (чітко описується алгоритм дій з тією або іншою небажаною поведінкою, те, як сформувати потрібну альтернативну поведінку);
- систематично збирає дані (збір даних відбувається на постійній основі, у форматі уроку, в повсякденному житті, використовуються відеоматеріали. Все це робиться для того, щоб оперативно зрозуміти, де потрібно підкорегувати план дій, наскільки швидко дитина засвоює програму, у чому виникають труднощі);
- обробляє інформацію й робить висновки щодо найбільш ефективних і дієвих стратегій та форм роботи для досягнення кінцевих цілей; своєчасно коригує навчальний план.

Поведінковий аналітик працює не тільки з поведінкою дитини, а й коригує те, що роблять інші люди й змінює власну поведінку.

Отож прикладний аналіз поведінки (АВА) – дозволяє коригувати не тільки існуючу поведінку, але й також формувати нову поведінку.

Досліджуючи проблему аутизму, ми задалися питанням: Чому АВА-терапія ефективна саме для роботи з дітьми з аутизмом та іншими розладами психічного спектру?

Для того, щоб дати чітку та повну відповідь на це запитання, необхідно спочатку роз'яснити для себе, чим же діти з аутизмом відрізняються від нормотипічних дітей.

Специфічні характеристики дитини з аутизмом:

1. Низька соціальна мотивація або повна її відсутність:

- соціальна похвала або несхвалення не є значущими і не впливають на поведінку;
- вузьке коло інтересів або специфічні уподобання, не пов'язані з спілкуванням;
- уникнення взаємодії з іншими людьми.

АВА-терапія та спеціалісти, які працюють за допомогою цієї методики, можуть змінювати існуючу ситуацію.

Шляхи подолання:

- спостереження за дитиною під час її вільної діяльності;
- співбесіда з батьками;
- систематичне тестування;
- використання вихідної мотивації як інструменту для навчання.

Діти з аутизмом зазвичай мотивуються незвичайними способами, тому відповідні методи для роботи із звичайними дітьми працювати не будуть. Спочатку АВА-терапевт шукає мотивації, що дитина любить, а що ні. Якщо дитина гіперактивна, то не потрібно садити її одразу за стіл. Спочатку потрібно відшукати, що вона любить, і відповідно до цього починати свою роботу.

2. Складнощі з розумінням мови:

- розлад рецептивної та експресивної мови (розуміння й відтворення мови);
- складнощі з розумінням абстрактних понять;

- розвиток мислення не призводить до розвитку мовлення.

Шляхи подолання:

використання коротких чітких інструкцій (сядь на стілець, візьми ложку, їж суп, постав тарілку в умивальник);

- використання підказок (але потрібно знати, коли вчасно підказку прибрати, щоб не утворилася залежність від постійної підказки);

- формування необхідних реакцій шляхом негайного заохочення (протягом 3-х секунд);

- дроблення складних дій на прості (помити руки: відкрити кран, змочити руки, взяти мило, намити, покласти мило на місце, змити мило водою, закрити кран, витерти руки рушником);

- використання візуальних допоміжних матеріалів для навчання абстрактним мовним поняттям (починати потрібно з простих прикладів і понять, використовувати відео, поступово переходячи до більш і більш складних, кінцева мета – дитина має зрозуміти звичайну мову в різних інтерпретаціях фраз в звичайному житті).

3. Повільний прогрес або відсутність прогресу в навчанні:

- небажана поведінка під час занять;

- розвиток когнітивної (пізнавальної) сфери не приносить бажаних результатів;

- труднощі з підтриманням і узагальненням навичок.

Шляхи подолання:

- навчання функціональним навичкам (повторення важливих навиків для дітей з аутизмом, але воно не повинно бути монотонним і нудним. Наше завдання робити вправи цікавими та веселими. Щоб запам'ятати якусь дію або поняття дітям з аутизмом часом потрібні сотні повторень, але дуже важливо пам'ятати, що ці повторення повинні бути в короткий проміжок часу. Тобто, якщо навик тренується раз на тиждень, то на його формування підуть місяці, а якщо він тренується щодня по 20 разів на день, це значно скоротить час для його освоєння;

- функціональна оцінка небажаної поведінки (одержання бажаного, уникнення вимог, самостимуляція, привернення уваги);

- навчання навичкам функціональної комунікації (вчимо грати, взаємодіяти з іншими людьми, самостійно проводити своє дозвілля, навчасмо навичкам самообслуговування та самопоміжки);

- планування узагальнення та використання специфічних стратегій (наприклад, якщо ми вчимо предмет «стілець», то ми покажемо дитині, що стілець – це і в театрі стілець, і пластиковий, і дерев'яний, і маленький і великий, і в вітальні, і на кухні, і це все має назву «стілець»);

- навчання опорним / ключовим навичкам.

А тепер давайте повернемося до нашого запитання: Чому АВА-терапія ефективна саме для роботи з дітьми з аутизмом та іншими розладами психічного спектру?

1. АВА бере до уваги специфічні характеристики дитини з аутизмом. У практиці Прикладного аналізу поведінки кожен випадок індивідуальний, оскільки всі люди відрізняються один від одного – вони мають різну історію, досвід сімейного життя, навчання в школі, переваги тощо. Таким чином, будь-який поведінковий план адаптується під унікальну життєву ситуацію кожної дитини.

2. Робота ведеться над функціональними цілями для навчання – з допомогою ефективних методик.

3. Відбувається постійний моніторинг ефективності застосовуваних методів і своєчасна корекція навчальної програми.

Звичайно, як і кожна методика, АВА-терапія має свої переваги та недоліки. Переваги цієї методики ми вже окреслили. Тепер зупинимося на недоліках.

Недоліки:

1. Дороговартість.

2. Довготривалість.

3. Методика в ідеалі працює із залученням всієї родини, педагогів і навчальних закладів.

4. Батьки та родичі дитини, всі фахівці, що задіяні в процесі реабілітації дитини, повинні підтримувати принципи прикладного аналізу поведінки й діяти згідно індивідуальної програми АВА.

5. Згідно проведених досліджень, найкращі результати з'являються у більшості дітей, якщо вони навчаються по АВА 30 і більш годин на тиждень у форматі прямих інструкцій [4, с.52].

Висновки. Очевидним є той факт, що корекція для дітей із затримкою психічного та мовного розвитку, поведінковими проблемами є дуже важливою. У спеціально організованих

умовах навчання й виховання в дітей із аутизмом позитивна динаміка в засвоєнні умінь і навичок безсумнівна, але у них, все-таки, зберігається низька здатність до навчання. Тому головне завдання спеціалістів – психологів, корекційних педагогів, АВА-терапевтів, вихователів, вчителів, батьків та й простих пересічних громадян – в дошкільному світі та під час навчання у загальноосвітніх навчальних закладах – прищепити такій дитині вміння до соціальної адаптації у навколишньому середовищі та вміння приймати в житті суспільства найбільш повноцінну участь. Методика АВА-терапії допомагає модифікувати поведінку дитини, набути їй певних знань, умінь та навичок, соціалізуватися. Практичні дослідження заданої тематики ми подамо у наших наступних розвідках. Адже проблематика цієї методики ще є недостатньо вивченою з практичного боку у вітчизняній психології та педагогіці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лиф Р, Макекен Д. Иде работа. Стратегії роботи з поведінкою. Учебний план поведінкового втручання при аутизмі / Переклад з англійської під загальною редакцією Толкачева Л.Л. – Москва: ИП Толкачев. – 2016. – 608с.
2. Лич Д. Прикладной анализ поведения / Д. Лич// Методики инклюзии учащихся с РАС. – М.: Оперант/ – 2015. – 176с.
3. Мэри Линч Барбера. «Детский аутизм и вербально-поведенческий подход» / Барбера Мэри Линч // – Издательство: Рама Паблишинг. – 2013. – 304 с.
4. Роберт Шрамм. Дитячий аутизм і АВА. АВА (Applied Behavior Analysis). Терапія, заснована на методах прикладного аналізу поведінки / Шрамм Роберт // – Видавництво: Рама Паблішинг. – 2013. – 208с.
5. Електронний ресурс. – Режим доступу: bacb.com – сайт міжнародної Сертифікаційної комісії поведінкового аналізу.
6. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://aba-kurs.com/specialists/>
7. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://autism-aba.blogspot.com/2014/05/10-arguments-against-arguments-against.html>

АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ РОЗВІДОК, ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

к. п. н, доц. Кокнова Т. А.

Україна, м. Старобільськ, ДЗ „Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка”

Abstract. The article analyses the process of formation the linguistic and methodological competence of prospective teachers of foreign languages in the Ukrainian's scientific experience. For analysis there were selected the dissertations which concern the process of forming the different competences of prospective foreign language teachers. The logics of the research is in investigation from more general aspects of preparation to more specific components of preparing the prospective teacher's (forming linguistic and methodological competence). Such a compelled approach is aimed due to the absence of dissertations concerning the problem of forming the linguistic and methodological competence of prospective teachers of foreign languages within the process of professional training in the Ukrainian's science.

Keywords: linguistic and methodological competence, dissertation, perspective teachers of foreign languages, preparation of prospective teachers, analysis.

Формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов вбачається складною проблемою, що потребує аналіз розширеного переліку наукової літератури. В умовах інтеграції України у світовий неодмінно здійснюється й модернізація освіти, що висуває перед педагогічною наукою комплекс проблем, до яких належить і імплементація компетентнісної парадигми процес підготовки майбутніх викладачів іноземних мов.

Важливість компетентного підходу у процесі підготовки майбутніх спеціалістів стали питаннями для аналізу у роботах В. Пашкова, О. Пометун, Д. Равена, М. Степка, А. Хуторського, А. Шадрікова. Питанням розвитку компетентностей у педагогічних працівників присвячені роботи В. Манька, О. Овчарук, Г. Онкович, О. Пометун, О. Савченко, В. Сидоренко, В. Сластьоніна, О. Слюсаренко, Т. Смагіної, М. Степка. Особливість. Своєрідність та актуальність проблеми формування компетентностей в майбутніх викладачів іноземних мов присвячені наукові розвідки Л. Даниленко, В. Калініна, Л. Скалій, Н. Скрипчук, А. Шишко, Т. Шкваріної.

Але не зважаючи на численні напрацювання у окресленій галузі, питання формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов залишається не достатньо розробленим, саме тому *мета* статті полягає у аналізі українських наукових розвідок, щодо формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов.

Питанням, що безпосередньо стосується формування окресленої компетентності у межах українського наукового простору не було виявлено, виникла потреба зосередити увагу на наукових студіях, що розкривають питання формування окремих компонентів лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов які, характеризують його особливості. Отже, для аналізу, були відібрані наукові розвідки, які пов'язані з проблемою формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов, або стосуються хоча б окремих його аспектів.

Отже, в українському науковому просторі проблемі формування компетентностей майбутніх викладачів іноземних мов присвячено розвідки, що умовно можна поділити на декілька секцій. По-перше це роботи, які стосуються *формуванню ключової або професійної (фахової) компетентності*: Г. Мельниченко „ Педагогічні засади модульної технології навчання у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів англійської мови”, В. Баркасі „Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов”, В. Калінін „Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами діалогу культур”, О. Пахомова „Формування професійної компетентності майбутніх учителів філологічних дисциплін у процесі загально педагогічної підготовки”, І. Халимон „Формування професійної компетентності майбутнього вчителя з другої спеціальності